

Коваленко А. С.,
викладач кафедри інструментального виконавства
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ (ГІТАРНОЇ) ОСВІТИ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Серед провідних музичних напрямів у сфері сучасної професійної мистецької освіти України, який майже півстоліття користується попитом серед молоді та суспільного загалу є гітарна виконавська практика. Починаючи з середини ХХ століття гітарна галузь стрімко увійшла в систему музичної освіти на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях, представники якої сьогодні уславлюють вітчизняну гітарну школу на провідних міжнародних конкурсах, концертних заходах, майстер-класах, якісно готують фахівців у сфері культури та мистецтва, викладачів за фахом. Проте, гітарний культуроосвітній напрям знаходиться за межами уваги науковців, більшість їхніх робіт присвячено аналізу окремих аспектів розвитку гітарної освіти в країні або вивченню схожих проблем сфери гітарної практики, що свідчить про безсистемний характер досліджень.

В Україні засновником гітарної освіти вважається М. Геліс, який є розробником перших навчальних програм підготовки гітаристів, провідним викладачем та пропагандистом гітарного мистецтва. Завдяки його професіоналізму та ентузіазму у 1940 році у Київській консерваторії було відкрито клас гітари [3, с. 1].

У 1949 році у постанові ЦК ВКП (б) про оперу В. Муранделі „Великая дружба” космополітичний характер мистецтва зазнав критичної думки, що на довгі роки витіснило гітару, саксофон, акордеон та концертину із колишньої радянської системи музичної освіти [Там само]. Тільки у 1959 році розпочинається період „відлиги” у галузі гітарного мистецтва, який пов'язаний з педагогічною та просвітницькою діяльністю відомого культурного діяча Я. Пухальського (1926 – 1979 рр.).

Останні десятиліття науковці приділяють увагу вивченню історії гітарного виконавства, педагогічних новацій та композиторської школи. Окремі аспекти розвитку гітарної освіти висвітлено в наукових статтях та дисертаційних дослідженнях зарубіжних

науковців (Аль Фатих Хуссейн Ахмед, В. Борисевич, В. Ганєєв, Н. Дмітієва, К. Ільгін, Л. Карпов, Д. Крутіков, О. Петропавловський, М. Самохіна, О. Скринніков, О. Тимофєєв, Фан Дінь Тан, Н. Якименко) та вітчизняних авторів (В. Грищенко, О. Жерздеєв, Т. Іванніков, В. Козлін, М. Михайленко, Є. Мошак, О. Рогоза, В. Сидоренко, А. Тихонравова, В. Ткаченко), в яких висвітлено генезис гітарної галузі в окремих регіонах України, інших держав (Росії, В'єтнаму, Судану), проаналізовано діяльність композиторів в контексті еволюції гітарного музичного жанру, особливості формування виконавської майстерності у гітаристів, що дозволяє констатувати про мистецтвознавчий напрям наукових досліджень.

В дослідженні В. Сидоренко „Гітарна традиція Львова як складова академічного народно-інструментального мистецтва України” аналізує розвиток гітарного мистецтва в Західному регіоні України. Автор досліджує творчість українських композиторів та звертає увагу на діяльність діяча М. Вербицького, а також звертається до вивчення проблем розвитку професійної гітарної освіти, педагогіки та виконавства в Україні.

Вагомим внеском у розвиток гітарної освіти вважаємо науковий доробок М. Михайленка: підручник „Методика викладання гри на гітарі”, в якому автор висвітлює важливі аспекти гітарного виконавства та освіти [4] та музично-теоретична робота науковця „Теоретичні основи формування виконавської майстерності гітариста”, в якій проаналізовано методичні засади формування виконавської майстерності, технологічні проблеми у виконавській практиці гітаристів, збагачено термінологічну базу музичної педагогіки та мистецтвознавства шляхом введення у науковий обіг нових термінів та понять [5].

До вивчення проблем академізації гітарної галузі зверталися М. Давидов, який в роботі „Основні принципи музичної педагогіки академічного народно-інструментального мистецтва в Україні” проаналізував розвиток народних інструментів в контексті сучасної академічної освіти, у тому числі й гітару [1] та Т. Іванніков („Тенденції розвитку гітарного мистецтва 1970 – 2010 років”), який дослідив процеси жанрової трансформації музичного репертуару гітаристів, виконавської інтерпретації в контексті сучасного академічного гітарного мистецтва [2].

Вплив західноєвропейської культури на розвиток гітарного мистецтва дослідив Є. Мошак в роботі „Традиції гітарної музики в

контексті європейської музичної культури другої половини ХХ століття”. Автор в процесі аналізу розвитку європейської музичної культури визначив жанрово-стильову еволюцію музики для гітари на прикладі творчості композиторів другої половини ХХ століття. Н. Якименко в дослідженні „Акустическая гитара в диалоге с академической и джазовой традициями” запропонувала авторську концепцію розвитку акустичної гітари на основі порівняльного аналізу академічної та джазової традицій.

Отже, на основі аналізу галузевої літератури констатуємо, що друга половина ХХ століття стає періодом активних науково-дослідних пошуків у сфері гітарного виконавства та освіти за фахом. Автори окреслюють коло актуальних проблем: розвиток гітарного мистецтва; технологічні аспекти виконавців-гітаристів; особливості гітарного репертуару та його жанрово-стильові трансформації; творчість композиторів; персоналії тощо. Проте, науково-педагогічних джерел, в яких би було висвітлено розвиток освіти за фахом, зміст фахової підготовки, здобутки та перспективи у сфері вітчизняної гітарної освіти обмаль, що залишає музично-педагогічний простір для подальших наукових розвідок.

Література

1. Давидов М. А. Основні принципи музичної педагогіки академічного народно-інструментального мистецтва в Україні / М. А. Давидов // Науковий вісник НМАУ. Музична освіта в Україні. Теорія і практика. – Київ : НМАУ, 2003. – Вип. 29. – С. 91 – 98.
2. Іванніков Т. П. Тенденції розвитку гітарного мистецтва 1970 – 2010 років : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Т. П. Іванніков. – Х., 2012. – 255 с.
3. Михайленко М. П. Київська школа гри на гітарі / М. П. Михайленко // Часопис НМАУ імені П.І.Чайковського: науковий журнал. – Київ : НМАУ, 2010. – №1(6). – С. 47 – 50.
4. Михайленко М. П. Методика викладання на шестиструнній гітарі / М. П. Михайленко. – Київ, 2003. – 248 с.
5. Михайленко М. П. Теоретичні основи формування виконавської майстерності гітариста: дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / М. П. Михайленко. – К., 2011. – 217 с.